

«کمکم کن، غمگینم»

راهنمای پیشگیری و درمان افسردگی کودکان و نوجوانان

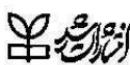
نویسنده‌گان

دکتر دیمترو فاسلر

لین اس. دومس

مترجم

نسرين پارسا

تهران - ۱۳۹۶

فاسلر، دیوید. - ۱۹۵۶ - م	«کمک کن، غمگینم» (راهنمای پیشگیری و درمان افسردگی کودکان و نوجوانان) / نویسنده‌گان دیوید. جی. فاسلر و لین اس. دومس؛ مترجم نسرین پارسا. - تهران: رشد، ۱۳۹۶.
ISBN: 978-964-7537-85-8	۲۳۲ ص. فهرستنويسي براساس اطلاعات فيبا
Help me, I'm sad: recognizing, treating, and preventing childhood and adolescent depression	عنوان اصلی:
۱. افسردگی در کودکان. الف. دوما، لین. Dumas, Lynne S. ب. پارسا، نسرین. - ۱۳۹۵. ، مترجم. ج. عنوان. نمایه.	۱. عنوان: راهنمای پیشگیری و درمان افسردگی کودکان و نوجوانان.
۸۴۰۲۶۸۵۷	۶۱۸/۹۲۸۵۷۷
کتابخانه ملی ایران	RJ ۵۰۶ / ۲ ف ۷ الـ

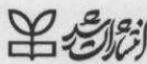
«کمک کن، غمگیننم»

راهنمای پیشگیری و درمان افسردگی کودکان و نوجوانان
نویسندها: دکتر دیوید جی. فاسلر - لین اس. دوون
مترجم: نسرین پارسا

چاپ سوم: بهار ۱۳۹۶ - شماره ۲۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۸۴ - چاپ دوم: پاییز ۱۳۸۸

چاپ: و صحافی: آرمانسا

مرکز نشر و یکشن کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای گمنام، شماره ۴۱، تلفن: ۰۶۶۴۰۴۴۰۶ - ۰۶۶۴۱۰۲۶۲ - ۰۶۶۴۹۷۱۸۱ - ۰۶۶۴۹۸۳۸۶
میبدان انقلاب، روبروی سینما پهمن، خیابان منیری جاوید، شماره ۷۲، تلفن: ۰۶۶۴۹۷۱۸۱ - ۰۶۶۴۹۸۳۸۶

تهران - ۱۳۹۶

ت: ۲۰۰۰۰ تومان

فهرست

سیاستگذاری
مقدمه
فصل اول: زمانی که اندوه خوب است، زمانی که اندوه بد است
۲۱ آیا میزان ابتلا به افسردگی بی ترتیب است یا میزان تشخیص آن افزایش یافته است؟
۲۲ اندوه بهنجار در مقابل افسردگی بالینی
۲۴ تعریف افسردگی بالینی
۲۷ چرا کودکان افسرده هی شوند
۳۰ نظریات زیست‌شناختی
۳۰ نظریات روان‌شناختی
۳۱ نظریات رفتاری
۳۲ نظریه شناختی
۳۴ نظریه عوامل خانوادگی مؤثر
فصل دوم: آیا فرزند شما در خطر است؟
۳۷ یازده عامل اصلی خطرساز برای ابتلا به افسردگی
۳۸ جنسیت
۳۸ افسردگی قبلی
۳۹ پیشینه خانوادگی
۴۰ رخدادهای تنش‌زای زندگی
۴۱ کودک‌آزاری
۴۹

۴۹	خلق و خو.....
۵۰	مراقبت ناهمسان یا نااستوار.....
۵۲	مسائل موجود میان والدین.....
۵۳	سوء مصرف الکل و مواد مخدر.....
۵۳	مهارت‌های اجتماعی ضعیف، محبوب نبودن.....
۵۴	بیماری در خانواده.....
۵۴	ترکیب از عوامل.....
 .	
۵۵	فصل سوم: آیا فیزیوند شما افسرده است؟.....
۵۵	نحوه تشخیص علائمها و نشانه‌ها.....
۵۹	چرا کشف زودهنگام مهر است.....
۶۰	از کجا بفهمید فرزندتان افسرده است.....
۶۱	پرسشنامه افسرددگی کودکان جوانیت.....
۶۳	علامت‌ها و نشانه‌های افسرددگی بزرگ.....
۶۳	اختلال دوقطبی چیست؟.....
۶۵	افسرددگی در نوزادان و کودکان نوپا.....
۶۹	افسرددگی در کودکان پیش‌دبستانی.....
۷۲	افسرددگی در کودکان مدرسه‌رو.....
۷۷	افسرددگی در نوجوانان.....
 .	
۸۳	فصل چهارم: ارتباط افسرددگی با مشکلات دیگر.....
۸۵	زمانی که مشکل صرفاً افسرددگی نیست.....
۸۶	اختلال بیش‌فعالی همراه با کاستی توجه.....
۸۸	اختلال سلوک.....
۹۰	اختلال اضطراب.....
۹۲	اختلال‌های خورد و خوراک.....
۹۴	ناتوانی یادگیری.....
۹۵	سوء معرف مواد.....
۹۷	شما چه می‌توانید بکنید.....

۹۹	فصل پنجم: بحران همگانی، تأثیر افسردگی بر شما و خانواده شما
۹۹	دو نگرش به مسئله
۱۰۰	الگوهای خانوادگی متمایز
۱۰۰	خانواده‌هایی که در آنها سوءرفتار جسمانی یا عاطفی وجود دارد
۱۰۱	خانواده‌هایی که با مشکل سوءصرف مواد مخدر رو به رو هستند
۱۰۱	خانواده‌های انتقادگرا
۱۰۲	خانواده‌های آرمان‌گرا
۱۰۲	خانواده‌ایی که واکنش کافی نشان نمی‌دهند
۱۰۲	خانواده‌ایی که هم‌اکنون با افسردگی دست به گریبانند
۱۰۴	خانواده‌های نژار از هیجان‌های خود مشکل دارند
۱۰۴	خانواده‌های فاتح ساختار یا محدودیت‌های مشخص
۱۰۵	زندگی واقعی چگونه سد: م. ج. ا. یک خانواده
۱۰۷	تأثیر افسردگی بر دیگر اعضاء خانواده
۱۰۷	تأثیر افسردگی کودک بر والدین
۱۱۱	تأثیر افسردگی بر زوج‌ها
۱۱۳	تأثیر افسردگی بر تک‌والدها
۱۱۳	تأثیر افسردگی بر خانواده‌ایی که با مشکل ملات ازدواج مجدد رویه‌رو هستند
۱۱۵	تأثیر افسردگی بر خواهر و برادرهای سالم
۱۱۹	چگونه می‌توان تأثیر افسردگی فرزند بر بقیه اعضای خانواده را، حداقل رساند؟
۱۲۵	فصل ششم: کودکانی که آرزوی مرگ می‌کنند
۱۲۵	افسردگی دوران کودکی و خودکشی
۱۲۷	افسردگی: عامل اصلی خطرساز برای اقدام به خودکشی
۱۲۷	عوامل خطرساز دیگر
۱۲۸	عوامل هیجانی
۱۲۹	عوامل خطرساز محیطی (موقعیتی)
۱۳۲	سوگیری جنسی، عاملی خطرساز
۱۳۳	نشانه‌های خودکشی
۱۳۳	«خيال‌پردازی» درباره خودکشی

۱۳۴.....	ترتیبات نهایی
عمل کردن یا صحبت کردن به گونه‌ای که گویی کسی اهمیت نمی‌دهد؛ قطع امیدکردن	
۱۳۴.....	از خود و دیگران
شادمانی ناگهانی پس از یک دوره افسردگی طولانی مدت.....	
۱۳۴.....	بروز «تصادفها»ی مکرر
۱۳۵.....	اقدام به کارهای خطرناک یا خطرساز
۱۳۵.....	محرك‌های خودکشی
۱۳۶.....	چه کار می‌توانید بکنید.....
۱۳۸.....	نشانه مید.....
 •	
۱۳۹.....	فصل هفتم؛ نحوه آنکه اسی
انتخاب درمانگر سهار ب بر فرزندتان.....	
۱۳۹.....	چگونه درمانگر مناسبی پیش‌آمد
۱۴۰.....	افراد موجود را شناسایی کرد
۱۴۲.....	فردی معرف بباید
۱۴۲.....	پروانه‌کار درمانگر را کنترل کنید
۱۴۳.....	درباره تخصص ویژه درمانگر تحقیق کنید
۱۴۴.....	از هزینه‌های درمان مطلع شوید
۱۴۵.....	به غایب خود اطمینان کنید
۱۴۷.....	قضاؤت درباره یک درمانگر
۱۵۲.....	تشخیص بیماری
۱۵۵.....	فرصت بدھید
۱۵۷.....	فصل هشتم؛ نحوه یافتن کمک بیشتر
دستیابی به درمان مناسب برای فرزندتان.....	
۱۵۷.....	روان درمانی روان‌پویشی
۱۵۷.....	درمان شناختی-رفتاری
۱۶۰.....	خانواده درمانی
۱۶۴.....	درمان افسردگی با دارو
۱۶۶.....	

۱۶۷	چه زمانی مصرف دارو مفید است
۱۶۸	قبل از تصمیم‌گیری درباره مصرف دارو چه نکاتی را باید بدانید
۱۷۰	داروی ضدافسردگی: نگاهی نزدیک‌تر
۱۷۳	کمک به فرزندتان در مصرف دارو
۱۷۷	درمان‌های فشرده‌دیگر
۱۷۷	برنامه‌های درمان روزانه
۱۷۸	درمان خانگی
۱۷۸	مدامنه کوامدت در بحران
۱۷۹	مراقبت درمانی به وسیله والدین رضاعی
۱۸۰	درمان پناه‌هایی
۱۸۰	بستری کردن بیمه‌استان
	در صورتی که در انگر اذیام، نامه درمان در خارج از خانه را توصیه کند.
۱۸۱	چه سؤال‌هایی باید مطابق باشد
۱۸۲	نقش شما در درمان فشرد، با دران خارج از خانه
۱۸۳	با حقوق خود آشنا شوید
۱۸۵	فصل نهم: والدین همراه
۱۸۵	برای کمک به فرزند افسرده‌تان چکار می‌توانید
۱۸۶	بهترین نحوه کارکردن با درمانگر فرزندتان
۱۸۶	نظره‌گر دقیقی باشید
۱۸۶	اگر مطمئن نیستید درمانگر کودک به چه اطلاعاتی نیاز دارد، او اینجا
۱۸۷	به حق فرزندتان برای داشتن حریم خصوصی، احترام بگذارد
۱۸۸	سعی نکنید اتحادی مخفی با درمانگر فرزندتان ایجاد کنید
۱۸۹	به برنامه جلسات، پایبند باشید
۱۸۹	از درمانگر فرزندتان به جای درمانگر خود، استفاده نکنید
۱۸۹	جبهه متحده تشکیل دهید
۱۹۰	به درمان فرصت دهید
۱۹۱	غیر از درمان، چگونه می‌توانید به فرزندتان کمک کنید
۱۹۱	عشق و عاطفة خود را نشان دهید

۱۹۲	شرایط راعادی نگهدارید
۱۹۳	به صحبت کردن و گوش کردن ادامه دهید
۱۹۴	موجبات رشد مداوم فرزندتان را فراهم کنید
۱۹۵	اوقات خوشی برای فرزندتان فراهم کنید
۱۹۵	به فرزندتان در رهاشدن از تله‌های فکری منفی کمک کنید
۱۹۶	با حساسات فرزندتان احترام بگذارید
۱۹۷	به آشدن فرزندتان کمک کنید
۱۹۷	تا حد ممکن فشارهای روحی ناشی از محیط خانه را کاهش دهید
۱۹۸	به ارزندتان در حفظ حریم خصوصی خود کمک کنید
۱۹۸	افسرده‌بودن را به آن راز خانوادگی تبدیل نکنید
۲۰۱	فصل دهم: چگونه مانع ابتلاء فرزند خود به افسردگی شوید: انعطاف در فرزندپروری
۲۰۲	انعطاف در فرزندپروری
۲۰۳	اصل اول: دوستداشتن و حسادت سردر از کـ «واقعی»
۲۰۶	اصل دوم: پایه‌ریزی پیش‌بینی پذیری، استرسی پذیری، و احساس امنیت
۲۱۰	اصل سوم: ترویج ارتباط باز و صادقانه
۲۱۱	اصل چهارم: اتخاذ رویکردی سازنده و متعادل سـ بتـ انصباط
۲۱۳	اصل پنجم: آزادگذاشتن کودکان برای کسب تجربه در زنگ
۲۱۵	اصل ششم: افزایش عزت نفس
۲۲۰	شما نمی‌توانید همه این کارها را انجام دهید
۲۲۱	ختم کلام
۲۲۲	کلام آخر
۲۲۴	درباره نویسنده‌گان کتاب
۲۲۶	فهرست موضوعی
۲۳۱	منابع

مقدمه

اولین باری که دانا^۱ را می‌نمایم، دختر هفت ساله موقری با موهای قهوه‌ای کوتاه و چشمان آبی درشت بود. والدین داد و رانم، صراحتاً معلمتش، که بروز تغییرات ناگهانی در رفتار این دختر کوچک وی را نگران کرده بود، نزد داد و دادن این همیشه دختری ساكت و همراه بود، اما به تازگی با همکلاسی‌هایش در کلاس اول، چندبار عوکرده بود؛ با کمترین تحریک، آنان رانیشگون و گاز گرفته بود و حتی زیر چشم یکی از همکلاسی‌های خرد را کبود کرده بود.

والدین دانای نیز متوجه تغییر رفتار دخترشان شده بودند. طی چند ماه گذشته بسیار اندوه‌گین و گوشش گیر شده بود. با کودکان همسایه بازی نمی‌کرد. دوست نداشت با والدینش درباره آنچه او را آزار می‌داد صحبت کند، و تلاش‌های آنان، ایشان را کردن خود، خنثی می‌کرد. اولین نشست من و دانا صرف آشنایی با یکدیگر شد؛ پس از آن دانا بازی‌های موجود در دفتر من را بررسی کرد، یک دست شطرنج بازی کردیم، سپس همراه یکدیگر، کتابی را که او از میان مجموعه کتاب‌های من برگزیده بود، خواندیم. در دومین ملاقات، راه حمایت تصویر شخصی را برای من بکشد. او قبول کرد و با چند خط، یک شکل ساده کشید که نمایانگر دختری بود با دو چشم، موی بلند و اخمی بزرگ بر پیشانی. از او پرسیدم: «می‌توانی به من بگویی چکار می‌کند؟» دانا جواب داد: «گریه می‌کند». سپس چند قطره اشک به چهره تصویر افزود و با حروفی کچ و کوله در کنار آن نوشت: «غمگیننم».

«چرا دختر توی تصویر، اینقدر غمگین است؟»

«چون هیچ دوستی ندارد.»

«غمگین بودن چه احساسی است؟»

«این احساس که من از همه آدمهای دیگر دنیا غمگین ترم. در اتفاق می‌مانم و گریه می‌کنم. گاهی اوقات آنقدر غمگینم که می‌خواهم فرار کنم.»

قدرتی بیشتر صحبت کردیم و در اوآخر جلسه، از او پرسیدم که آیا تابه‌حال به فکر آسیب رساندن به خودش افتاده است.

دانابالحنی آرام، درحالی که نگاهش را به پایین، بر نقاشی مقابله شد و خوته بود، گفت: «روزی آنقدر غمگین بودم که آرزو کردم ای کاش بخوابم و دیگر بیدار نشوم.» سپس درحالی که اشک در چشم ام او تقدیزده بود، یک مدادشمعی برداشت و دو کلمه بد بالای تصویر افزود: «کمک کن». تصور این موضع که کودکی در سن و سال دانا می‌تواند آنقدر احساس نالمیدی، بیچارگی و افسردگی کند، شوار است و درک آن، قلب انسان را بد درد می‌آورد. زمانی که من و او مدتی با یکدیگر کار کردیم، وقتی شد هیجانی او، از حد اندوه معمول که گاهی تمام کودکان به آن چار می‌شوند، بیشتر از هیجان‌های دانا شدیدتر، ناتوان کننده تر و بادوام‌تر از هیجان‌های سایر کودکان بود و تأثیرو ابرای بازی با دوستانش یا ادامه فعالیت‌های روزمره در خانه و مدرسه، مختل ساخته بود. سطح ازانی که نگاهش پاکه بود، وزنش کم شده بود، و غالباً رویاهای بد، خواب او را آشفته می‌کرد. با رسک معالج دانا نیز صحبت کردم و هر دو تشخیص دادیم که وضع سلامت جسمی او خوب است، یعنی حیثیت جسمی ندارد که بتوان آن را علت پیدایش نشانه‌های او محسوب کرد. این اطلاعات، همراه این راقیت که نشانه‌های دانا چند ماد ادامه پافته بودند، من را به این نتیجه رساند که این کودک خراساً به آف و دگی بالینی مبتلاست. تا اوآخر دهه هفتاد، فقط افراد محدودی با نظریه افسردگی کودکان و افق بودند و اکثر متخصصان بهداشت روان چنین نظری نداشتند. هیچ‌کس فکر نمی‌کرد که کودکان می‌توانند بد افسردگی واقعی دچار شوند. تا دهه ۱۹۸۰، برای افسردگی کودکان حتی یک برچسب تشخیصی رسمی هم وجود نداشت. به اعتقاد متخصصان بالینی، تردیدی نبود که کودکان گاه ناراحت و نالمید می‌شدند، اما آنها در این حالت باقی نمی‌ماندند. به تصور آنان، کودکان خردسال، از نظر هیجانی، به آن حد از بلوغ نرسیده‌اند که افسردگی شوند.

اما امروزه می‌دانیم که کودکان می‌توانند به افسردگی بالینی مبتلا شوند و بد راستی به آن مبتلا هم می‌شوند. این افسردگی، فقط یک دوره یا مرحله ناخوشایند از رشد و تکامل بینجارت نیست؛ حتی در کودکان کم‌سن و سالی همچون دانا، یک بیماری واقعی و قبل تشخیص است.

چدچیز موجب ابتلای کودکان خردسال به افسرده‌گی بالینی می‌شود؟ عوامل ژنتیک، زیست شیمی، تجارب اولیه، و عوامل متعدد دیگر که همه آنها را در صفحات بعد دقیق‌تر مطرح خواهم کرد. اما همین جا باید بگوییم که: افسرده‌گی نتیجه ضعف در تربیت کودک نیست؛ پس خودتان را سرزنش نکنید. اگر فرزند شما به افسرده‌گی مبتلا شده است، این امر دلیل بر آن نیست که شما پدر و مادر خوبی نبوده‌اید.

نمی‌خواهم بگوییم که روش تربیت فرزندانتان هیچ تأثیری بر سلامت هیجانی آنان ندارد. مثلاً، مسلم است که نوجوانی که با بدرفتاری بزرگ شده است، نسبت به کودکی که در چنین وضعیتی قرار نداشت، در مقابل افسرده‌گی آسیب‌پذیرتر است.

همچنین، می‌دانیم که والدین می‌توانند در کمک به کودک افسرده برای غلبه بر بیماریش، نقش مهمی ایفا نمایند. پدران هوشیار می‌توانند اولین علامت‌ها و نشانه‌های افسرده‌گی را در فرزند خردسالشان شناسیم. هم‌اکنون، کمک تخصصی لازم را برای او فراهم سازند و برای درمان زودهنگام و مناسب او، با دره انگشت رزندان، یعنی همکاری نزدیکی داشته باشند.

خوبشخانه روش درمان افسرده، «ران کودکی»، روشی بسیار اثربخش است. درمان انفرادی، درمان خانوادگی، تجویز دارو، و ایجاد کارکنان، رسئه کودک، همگی می‌توانند در غلبه موقفيت‌آمیز بر افسرده‌گی، به فرزند خردسال شما کمک کنند. من که یک روان‌پژوه کودک و نوجوان هستم، در جریان کار خود آموخته‌ام که کودکان به رنامه جامع درمان، که معمولاً ترکیبی از این رویکردها است، بهترین واکنش را نشان می‌دهند.

در اینجا نکته‌ای را متدکر می‌شوم که بسیار امیدوارکننده و همچو ببساط خاطر است: به اعتقاد من می‌توان از افسرده‌گی دوران کودکی پیشگیری کرد؛ این امر از درباره همه کودکان، حداقل در بسیاری از موارد، صادق است. و گلید این پیشگیری در دستان سه، یعنی والدین کودک، قرار دارد. با انعطاف در فرزندپروری^۱، که به معنای تربیت فرزندانتان در جهت تکامل بخشیدن به انطباق پذیری هیجانی ایشان است، می‌توانید به فرزندان خردسالان کمک کنید تا نحوه غلبه بر چالش‌های زندگی، اعم از نقل مکان به محله جدید، تغییر مدرسه، یا رویارویی با فقدان یک عزیز را، بدون آنکه به افسرده‌گی مبتلا شوند، بیاموزند. با انعطاف در فرزندپروری، می‌توانید با افزایش مقاومت طبیعی ایشان در برابر این بیماری، خطر ابتلای فرزندانتان را به افسرده‌گی کاهش دهید. این امر نه فقط در حال حاضر، بلکه در دوران بزرگسالی نیز یاریگر ایشان

خواهد بود. علاوه بر آن، از آنجاکه تحقیقات به ما آموخته است که «افسردگی زودهنگام»، «پیش‌بینی‌کننده قدرتمندی برای بروز مشکلات در بزرگسالی» است، که به معنای آن است که احتمال افسردگی شدن کودکان افسرده در بزرگسالی نیز بیشتر است، درمان زودهنگام و اثربخش افسردگی کودکان، به احتمال زیاد می‌تواند از بروز افسردگی در بزرگسالی آنهان را جلوگیری کند. این اعتقادات فقط از آن من نیست. انجمن ملی بهداشت روان [آمریکا] به قدری به امکان پیشگیری از افسردگی دوران کودکی یقین دارد که در سال ۱۹۹۴، توصیه‌هایی برای ترغیب اجرای برآمدهای پیشگیری از افسردگی در تمامی پنجاه ایالت آمریکا منتشر ساخت. در گزارشی با عنوان کامشن خطر ابتلاء به اختلالات روانی^۱، که نظام پزشکی آدوهمن سال منتشر گردید، نیز بر اهمیت پیشگیری تأکید شده است. در این گزارش، دکتر رابرت جی. هگرتی^۲ رئیس کمیته پیشگیری، از باری‌های روانی این مؤسسه چنین گفته است که تربیت صحیح و فعالانه کودک، معمولاً می‌تواند بروز بیماری‌های روانی نظیر افسردگی را قبل از وقوع، متوقف سازد؛ «همانطور که تلقیح واکسن، مانند از دز بیماری‌های عفونی می‌شود». دکتر مازی کواکس^۳، روان‌شناس مؤسس و کلینیک ران پرثی^۴ غرب در پیتسبرگ^۵ و محققی بر جسته در زمینه افسردگی دوران کودکی، با بیان اینکه، «امروز حواهید تغییری اساسی در زمینه بیماری افسردگی پدید آورید، باید در قدم اول قبل از آنکه کوک به این بیماری مبتلا شود، کاری کنید.

راه حل قطعی، این من‌سازی روانی است»، این نظریاً را مدعای بلند اعلام می‌کند.

تمامی این اخبار امیدوارکننده، من را به نوشتن این دستار وادا ساخت. عنوان آن را از دانا، بیمار خردسالم، الهام‌گرفتم. در این کتاب، اطلاعات عملی و بدل راک^۶ می‌کنم که به شما در تمایز قائل شدن میان اندوه بهنجار و سالم، با بیماری ناتوان‌کننده‌ای که^۷ این افسردگی بالینی است، کمک می‌کند. با مطالعه کتاب، با نشانه‌های افسردگی بالینی و با بهترین راه کسب اطمینان از اینکه فرزند افسرده‌تان کمکی را که مستحق آن است دریافت می‌کند، آشنا می‌شوید. مهم آن است که سرانجام یاد می‌گیرید که برای پیشگیری از افسردگی دوران کودکی، در قدم اول باید چکار کنید تا بتوانید به فرزند خردسالتان کمک کنید تا از یک دوران کودکی و نوجوانی سالم و شادمانه لذت ببرد و به بزرگسالی متکی به خود، سازگار و از نظر هیجانی این، تبدیل شود.

1. Reducing Risks for Mental Disorders

2. Institute of Medicine

3. Robert J. Haggerty

4. Marie Kovacs

5. Western Psychiatric Institute and Clinic in Pittsburgh